

Ikú sɔ Kómabáne dji olí-eyè

Ikú dzàbàdzèsú kò tsi iné-káqéèlè fú ni. Bí mà n tse fáà tsí n máa dzanó ndi-ònyà ña, tsí Kómabáne olówó ñnlú-Kòdzénkà wáa dji olí-eyè nówó-olí-igbá, nówó-olí-àwò ñkú-boba-è tsítse.

Onùgbó-kà wà ñnlú-Kòdzénkà, tsí à náa kpèé ní Kómabáne. Olówó lákú-kà ní ó dzé é, tsí ònyà-kà kpókpó kà wo odzú-è ñkàrà kárà-ibè. Tsí kíbí ònyà ña náa wà ráàbo é, Kómabáne òny é, kà tì mà ní aféfé-kà gidì wà fé. Náyè títé gé ní náa wà si é. Ndi-Kómabáne é, idze ni kí à kó n tse ni: bàfó, itsu, èwà, òlùbó, kolo, má nára-agbo-erā ña ñnrónrón, à dzɔ si ni. Ñnlú-Kòdzénkà á, ònyà ña náa né àrísá si fúu tsí wà bùdì si fúu gbo tó bée. Tsí boba-Kómabáne é, onùgbó odzú-ìlú-kà ní ó dzé é, tsí náa fèèrà-ɔma-è ña gbo tó bée, omi kà làṅírí-ña.

Ó dji náàrimódzúlé gé, tsí boba-è kpé irò, tsí Kómabáne wòó ñlé-abɔne ña títí, kò wà tùú gé ni. Tsí ó kée rè wérí ndi-olí-ògù ña gbo títí, ó tse ebo kébo, kàkàa kó tùú é, ó wà lenjerè máa ni. Tsí ñnó-ɔdǔ-nyènyè é, Kómabáne kò ma ìdí-inyé-è ña ró. Tsí ó réré náànyì-boba á bée títí, tsí boba á káà mú ɔwó tútù múra nówó-è ñnlú-Bógóró. Tsídì ìkparà lákú ñnkèé.

Ìlú-Bógóró é dzè hényú fú Kòdzénkà ñbí à ké òkú é lo é. Tsí ó bèrè ní ká gba ɔkò tsí ñké òkú é sè lo ñnlú-è. Ó dji ináwó lákú. Ó sì tse anó fú Kómabáne ní kó ri òkú-boba-è náàdzò. Tsí ó gbódzú, tsí mú è dǔ gbèé. Ó lo káà gba ɔkò owó gére gére, tsí ñ ké òkú é wá ñlé, tsí ìlú é kpó gbà nókú kpó wòò!

Ñbèé, Kómabáne òny tè ña dzokó tsí tse ètò, kíbí à nákó tse ikú é gbà á. Ñbèé, Kómabáne ní à kàkó ri boba-òny náàdákà yéré yéré. Ó wà ní òny kó rí náàdákà tsítsànfényú yèé gbowó é ni. Iné tse é, ìdìsù-ìkàànyì-è ni. Ó wà ní òny kó tseé tsí èsì-è kó bà rere. Kíbí Kómabáne wí bée é, ara kú inàbí-è ña kpó. Tsí àña ní kpòò, yèésí ní òdà si bé yí? Tsí ó dji àtansɔ fú ña, tsí ene kúnukú gbèya. Tsí ètò kò wà ró.

Tsí Kómabáne ní tsáyì! Boba-òny ni. Yèé ó wà rè bí, tsí òny wà kée wérí é, tsí wà lo owó ègbè legbè é, nèé òny rí náànyì? Tsí ó kú tá ñnkèé, tsí à bókó wáa tse ɔlá-è tó fú òny! Hènyí, kí gidì à bókó nyáa tse bá òny tsí òny kò né ikpá-è ná? Ká fú òny náàyè, èye àntánjú-nyè ña méèdzì!

Ñbèé, onùgbó-kà wá tsí wáa kɔ afɔ é fú ña. Tsí djààmí le Kómabáne ní kó ri boba-è kíbí ó wùú gbà á. Iné yèé tse é, boba-è gbo kàkó sè náànyì-è. Tsí èya bé hé kàkó yaá. Bí ònyà-kà ní òny kó mú odzú-ibàdí wòó gé ná, ó dji kó rí boba á nòsá gāgā ni. Tsí Kómabáne ní: Èhèè! Kò tsi afɔ ñnèè è! Ó dji ni, òny nákó tsikú é, tsí èrò kó gbó tsí mà gbo gidì ni.

Ñbèé, ó ne ikò lo fú ilú yèé wà néré-ibè ña á kpó. Tsí ó mú idzó ña bè ñnrónró. Tsí wí fú omòtsó ña gbo ní ká lo káà fa lalá ako lákú lákú méedze wá, tsí ká wáa kpa ña fú òñu káyí. Ebi bé kà rā ònyà-kà kpókpó ñkú yèé.

Ìdéndè, tí tí kó bọdè é, ilè wà mì. À wà ñdzó ña si ñnrónró: Kpokpo, àgbàdzà, àturukpe, gèlèdè, dzìkpò, akoto, agbè, àrà lákú... Tsí à gìdì dā otí ña dā ñdzàámagba ña lo si: tsí otí-òkà ña wà tsèlérí ti nárū-àtsè wáa lo ñlè, tsí sòdàbì gbo wà tsìyè ráàrí ñdzàámagba ña. Yèé wu ene-kúnukú, yèé àmí kúnukú ká á ní ó wà tse mo é... Tsí dzídze kó idì kífì si, tsí à wà dze. Tsí onbèè ña wà kó idze dúkù má nára otí ña.

Títí kó bo odé é, ikò wáa lo fú Kómabáne ní iné ña á wà tá làkòd. Tsí Kómabáne gbo sè be otí ña lo ñdì-àtà otí ña ró. Tsí à lo káà ru otí kpíkpò wá ñnkèé gìdì. Ñbèé, onbèè ña kò tì wà míra fú dzídze síssè. Tsí onkèè gbo onbèè gbo, à wà gbó otí mo gé náàrìdìhànù-kà kpókpó. Ònyà-kà ña wà dze kíbí àkà, tsí olòmírè ña wà dze kíbí àdzànkà tsí ti wà tse àròkì si ñlé-ñà ña fú àkàámà. Títí tsí otí wà ñó ònyà kpó náàñírì-ìlú é.

Kíbí idádzá tse é, onùgbó ña wáa lo káà rí Kómabáne fú isàdídè, tsí à ká arù- isà dídè é fúu lo. Tsí òntò kò tì tsìkpàrè táná sáá kpó, tsí ké ti amalé ña gbo fú, ní ká ré isà á gbòkà gé. Tsí ó tó lo káà gba adéèlè fú òkú ña, tsí à wáa tódzú òkú é tó bèè, tsí nyí tsídéèlè fúu, tsí iné-ànféñú ña si ñnó-ìlè é tí tí wáa bó nóòde má nára kpàtá á si ñdéndè é, bí ò kàa ríi, ni yà fú mi tsí n lo ni. Tsí ònyà kpó wà sàré lo káà ríi kpìrì kpìrì, tsí à wà mi éwo, ònyà-kà ña wà mi inó, tsí ene-kùbò ña wà fa kèkèrè-èngbà fú àkòrìwòrì-Kómabáne. Tsí à wà fò ní kpòs dza, idza yèé dza náanyì-boba-è! hùú! ó sà! **Àa kó dúro, tsí ká rí ànyì-boba á táná, ààyí!**

Tsí kó dī ñnwèrè-alé é, tsí àsòkò tó tsí ká ké òkú lo ñndìsù-ìkàànyì ñnkèé. Tsí Kómabáne nyanù ní ká káà ké àdákà-boba-òñu fùdā wá ñnkèé. Tsí kpàrùmá ña lo káà rùú wáa tó, tsí sòs gú tsàñùù. Ó dzé awò, tsíkà si kpó, tsí wà ko nyènyè. Tsí ònyà kpó wà kpèébú, tsí à wà kpèlè, tsí wà **seríkì**-Kómabáne sǒñúú. Tsí ká te idì-kà nára-àdákà á bé gé, tsí èkù-è tsí ñààà tí tí káà gbè káké. Tsí inó-è dzé atso-kenté ní à kò bo fùdzè fùdzè si é. Tsí à ní kpòs dza! Tsí à kó mú àwùsì òtò yèé rilè lo tsí kó rá kpòd! Tsí à bókò te ara ne kpa fú ká rí òtító-è. Tsí àdēsà ña ní ó dī ká mú àdákà á ña wérí táná ká ri òkú é gé ni. Tsí à ráa gbàà, tsí à bu orí ta náanyì-ñà: Boba ti wa kò né owó, irè nésè-è ó bá owó dè! Tsí wò wò wò... à kó kpànkpa wérí àñírì-ìlú á kpó, tsí n gba owó nówó-ònyà ña tó bèè.

Tsí kíbí à bò wá ñlé ñnkèé é, adze owó ya oma ña, dzokó ñntá-àdákà á kìrì. Ní bí kò dzé ní àña gba owó iye-kà bé kò né ká ké òkú é. Tsí Kómabáne nya owó òlárè bèè dā lo fú ña, tsí èébú kpa tsùù! Ñbèé, arine ña ké àdákà á wólé lo, tsí káà kpađí fú

òkú é tsí kée té náàdákà, tsí d́ee rere, tsí kée fùd́á wáa lo ñnd́ìsù-ìkàànyì-è ñnkèé.
Kóyá kóyá, kíb́í à ri òkú tá gé é, amalé ña gbo ti káà tse érí é náànféjú kpó rere.

Tsí àd́è̀sà ña, arine ña, amalé ña kpó wá, tsí wáa kí olí-òkú ña, tsí olí-òkú ña gbo lo káà kí ña kíb́í à náa ti tseé gbà á. Tít́í kó b́o ođé ró é, idzó ña sè tàkpì gúlè ró. Tsí à dzídzó ña á ñnrónŕo b́èè tít́í fú ɔdzó méedze. Tsí Kómabáne òñu t̀ee ña kí ònya ña wérí tá, tsí àña dzokó tsí sére ñé yèé à lò wáa lo ña á kpó.

Ñbèé Kómabáne rí ní àña dzenè, ñé yèé tse é, ñé yèé à lò ña á ti láre yèé ó módzú si é kpík̀p̀. Ñbèé, t̀ee ña sá k̀ò̀dz̀ò̀ nòòkpì-eyè é kérédédé. Tsí ñé yèé t̀i tse àmbéré fúu é, ní dzé ní àtadzà ña náa wáa sáá néné-kàña, tsí kà t̀i mà ònà-è. ñé tse é, à náa lo káà gba ñé-kùb̀ò ña nék̀-è náàrì kárá-è, tsí yèé àtadzà ña gbo ti màá ní ó né ikpá tó b́èè é, à kà t̀i d́ìh̀h̀ǹ-è k̀p̀k̀p̀ t́áná tsí à náa wà t̀a tsí wà séréé si nék̀-è gé.

Ó d́ì ni, ” à kà mú anyò̀-ìrè, tsí ñ lo ñnlú”. Kíb́í Kómabáne mà ní òñu nyò̀ é, ó kí néné. Kómabáne karalé si ñntá-owó-è, tsí kò tse ètò kà kpók̀p̀, t́áná tsí ó tse ikú-boba-è nòògígí nòògìdzà. Ñbèé, ikú tsítse kò tsi ñé-ká bàdzé owó fú tó b́èè. Ó d́ì ni yèé onùgbó ña náa f̀ì ní bí ònya-kà tse àk̀r̀-è kpík̀p̀ ní ká máa tse ikú-è **tàmbá rambá** á kò tsi nákpò ni. ñé-owó-ti àk̀r̀-è òñu-ká-è náa ti tá, tsí ti abarakpá gbo yèé wà wòó é náa ti tsàbùya. Tsí bí ikú é lo gba tsítse g̀d̀, tsí à ś ɔdzó-è lo ođé é, àmí tit̄ náa ti wá ró, tsí ètò gbo náa nyáa gbé nára-è rere. È máa dzé tse olí-àmí ñnd́í-ikú tsítse ; òkpákù yèé à náa s̀o fú ne ña á náa kp̀. Ó má dzé ní Kómabáne ti mà b́èè káà gba ikú-boba-è tse ti òñu ñìkà tó b́èè. Kò kpádzú ní ká té kpekpe ñáwó fú ikú tsítse láre ara-ne. Ó d́ì ni ikú tsítse kò tsi ikpá!

Ñbèé Kómabáne sá eyè tít́í, kò wà tá gé ni: yèé kò gbé ñlé, tsí nyáa módzú tó itsé-è ñaá, kàkàa kíb́í náa ti tá dzò é, ó d́ì rírà, fúu t́áná, tsí ɔma, ñá lára aya gbáñgbáñjú ñá á kó rí dze. Kíb́í ó ti ta lalá kpík̀p̀ t́áná ñ wò àk̀r̀-è-boba á, ó ti kpa lalá-ak̀ kpík̀p̀ gbo tsi kú ní òñu kó máa furu, tsí lalá káà b́o abo méeta gé nágbo, kò tseé tà fúu ró. Ó nya wó nára kèké olíná-è, kò nà tó gé ni. Aya yèé torí owó wà née ña á kpé yíyò b̀. ñé tse é, kómabáne adzù fee, ñntá-kèké é di arè nésè , èsè kò sí ñlé ìd̀ kò wà nóko, erā kò wà nágbo ró.